

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 września 2015 roku w sprawie z powództwa A. S. przeciwko G. R. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Zgierzu uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Zgierzu w dniu 23 maja 2013 roku sygn. akt I Nc 1081/13 w całości (pkt. 1) oraz zasądził od G. R. na rzecz A. S. kwotę 47.726 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2013 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 2.808 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt.2), oddalając powództwo w pozostałej części (pkt. 3). Sąd ponadto nie obciążył stron kosztami sądowymi w sprawie (pkt. 4) oraz przyznał adwokatowi M. P. prowadzącemu Kancelarię Adwokacką w A. przy ulicy (...) wynagrodzenie za pomoc prawną świadczoną pozwanej G. R. z urzędu w kwocie 4428 zł brutto kwotę tę nakazując wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając go w części, tj. w zakresie pkt. 2. Zaskarżonemu wyrokowi pozwana zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia dowodu z dokumentu, tj. pisemnego oświadczenia powódki z 05 grudnia 2011 r. w zakresie zrzeczenia się przez nią roszczenia o zwrot pożyczki, którego prawidłowa interpretacja winna prowadzić do wniosku, że powódka zrzekła się roszczenia o zwrot pożyczki od G. R.;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów art. 506 § 1 k.c. i art. 60 k.c. przez wadliwe ich niezastosowanie oraz przepisów art. 101 i 102 prawa wekslowego przez wadliwe ich zastosowanie oraz błędne uznanie, że powódka nie zrzekła się roszczenia o zwrot pożyczki od G. R. i że nie wygasło roszczenie akcesoryjne z weksla i załączonej do niego deklaracji, w sytuacji gdy w związku z wygaśnięciem pożyczki wygasło również roszczenie wekslowe.

W oparciu o wskazane zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa. Zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz niżej podpisanego pełnomocnika kosztów zastępstwa procesowego udzielonego pozwanej w postępowaniu apelacyjnym z urzędu, które to koszty nie zostały pokryte ani w całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację pozwanej, powódka wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu, które nie zostały opłacone w całości, ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację należało uznać za zasadną i skutkuje zmianą zaskarżonego orzeczenia i oddaleniem powództwa.

Sąd odwoławczy w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, przyjmując je za własne, czyniąc integralną częścią poniższych rozważań. Wobec powyższego nie widzi konieczności ich ponownego, szczegółowego przytaczania. (por. wyrok SN z dnia 22 sierpnia 2002 roku, V CKN 348/00, Lex nr 52761, Prok. i Pr. 2002/6/40).

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do kwestii, czy złożenie oświadczenia z dnia 5 grudnia 2011 roku, w którym powódka wyraziła, że zrzeka się wobec pozwanej roszczenia o zwrot pożyczki w kwocie 45.000 złotych wraz z wszelkimi kosztami skutkowało, wygaśnięciem zobowiązania.

Zarzuty apelacji koncentrują się w istocie wokół stanowiska Sądu I instancji, wedle którego nie można przyjąć, by powódka składając oświadczenie z dnia 5 grudnia 2011 roku zrzekła się roszczenia z tytułu pożyczki. Wobec treści apelacji kluczową kwestią dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy jest prawidłowość dokonanej przez tenże Sąd oceny dowodów, w szczególności dowodu w postaci oświadczenia z dnia 5 grudnia 2011 roku. Istotą sprawy jest zatem ocena prawna oraz skutki pisemnego oświadczenia podpisanego przez powódkę.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest trafny. Na wstępie tych rozważań należy podnieść, iż ocena wiarygodności i mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów. Obejmuje ona rozstrzygnięcie o przeciwstawnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia się ze świadkami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna ona odpowiadać regułom logicznego rozumowania oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopnia prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli więc z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Musi się ona zatem ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny zgromadzonego przez strony materiału dowodowego i wbrew wywodom apelacji dokonał jego wszechstronnej oceny nie naruszając zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji stanowiły również podstawę do orzekania w postępowaniu apelacyjnym. Efektem kontroli instancyjnej jest jednak zmiana wynikająca z odmiennej oceny prawnej zdarzeń faktycznych, które zostały jednak precyzyjnie opisane, a stan faktyczny rzetelnie zrekonstruowany w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia. Treść zarzutu apelacji oraz jego argumentacja wskazuje, że skarżąca nie kwestionuje ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie, jak również oceny dowodu w szczególności z zeznań powódki oraz z dokumentu w postaci ekspertyzy kryminalistycznej, lecz zarzut ten dotyczy nieprawidłowej oceny prawnej dokumentu, tj. pisemnego oświadczenia powódki z dnia 5 grudnia 2011 roku, w którym powódka złożyła oświadczenie o zrzeczeniu się roszczenia o zwrot pożyczki od G. R..

Rację ma strona apelująca, iż o ile Sąd I instancji prawidłowo ocenił zeznania powódki jako zawile, w szczególności nieprawdziwe w odniesieniu do istotnego dowodu jakim była ekspertyza kryminalistyczna i badanie oświadczenia z 2011 roku, uznając jednocześnie jako prawdziwy dowód w postaci oświadczenia powódki z dnia 5 grudnia 2011 roku, to wnioski Sądu wyciągnięte w następstwie tej oceny były nieprawidłowe. Niewątpliwie istotnym i kluczowym dowodem w sprawie była ekspertyza kryminalistyczna, której celem było jednoznaczne ustalenie, czy treść oświadczenia powódki z daty 5 grudnia 2011 roku była najpierw napisana, a następnie podpisana, czy w pierwszej kolejności pojawił się podpis powódki na pustej kartce, a potem naniesiona była treść oświadczenia. Rozstrzygnięcie w tym zakresie było o tyle istotne, iż prowadziło do przesądzenia skuteczności czynności prawnej złożonego przez powódkę oświadczenia prowadzącego do wywołania określonych skutków prawnych. Dopuszczony przez Sąd I instancji dowód z ekspertyzy kryminalistycznej nie pozostawiał zaś wątpliwości, iż podpis sygnalizujący personalia (...) zostały naniesione po wydrukowaniu tekstu oświadczenia. Zatem najpierw wykonano nadruk stanowiący treść oświadczenia, a następnie powódka złożyła pod nim podpis. W tej sytuacji twierdzenia powódki, iż nigdy nie składała oświadczenia z dnia 5 grudnia 2011 roku były całkowicie niewiarygodne i jako takie trafnie zostały ocenione przez Sąd I instancji. Wskazać również należy, iż w toku postępowania dopuszczono również dowód z opinii biegłego grafologa, który podał, że podpis o treści (...) figurujący pod treścią dowodowego oświadczenia z dnia 5 grudnia 2011 roku (k. 156) – nakreśliła A. S..

W tym stanie rzeczy o ile ocena materiału dowodowego była prawidłowa, to stanowisko Sądu I instancji, iż nie można przyjąć, że powódka oświadczeniem z dnia 5 grudnia 2011 roku zrzekła się roszczenia z tytułu pożyczki, było błędne. Uznanie to pozostawało w sprzeczności z przyjętą przez Sąd oceną materiału dowodowego, w szczególności oceną zeznań powódki. O ile Sąd I instancji trafnie wskazał, iż w zakresie sporządzenia oświadczenia powódka tworzyła nieprawdziwe wersje, w obawie przed ewentualnymi skutkami prawnymi tego oświadczenia, to niezasadnie przyjął, iż okoliczności te nie mają wpływu na ważność dokonanej czynności prawnej.

Wskazać należy, iż oświadczenie powódki z dnia 5 grudnia 2011 roku (k. 58) było jednoznaczne i nie budziło wątpliwości interpretacyjnych. Wyraźnie określa okoliczności, w jakich doszło do jego złożenia, w szczególności, iż powódka wyraziła zgodę na to, aby G. R. w związku z zawarciem z wierzycielem powódki ugody przystąpiła do jej długu wynikającego z umowy kredytu gotówkowego oraz że w związku

z tym roszczenie o zwrot pożyczki w kwocie 45.000 zł wraz z wszelkimi kosztami na rzecz A. S. wygasło i G. R. nie musi zwracać pożyczki z września 2008 roku na rzecz A. S.. Skoro powódka godząc się na przystąpienie do jej długu wynikającego z umowy kredytu jednocześnie oświadczyła, iż pozwana nie musi zwracać przedmiotu pożyczki z września 2008 roku, to należało uznać, że roszczenie to wygasło. W oświadczeniu tym nie było też wyrażonego warunku, pod którym zrzeka się roszczeń z tytułu zawartej umowy pożyczki.

Zatem w ocenie Sądu Okręgowego złożone przez powódkę oświadczenie pisemne stanowiło zwolnienie pozwanej z długu, gdyż inne rozumienie tego zapisu byłoby sprzeczne z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego. Skutkuje to przyjęciem, że na mocy tego oświadczenia powódka nie może domagać się zapłaty od pozwanej jakiegokolwiek należności z tytułu zawartej umowy pożyczki.

Sąd I instancji prawidłowo wskazał, że przystąpienie do spłaty kredytu przez pozwaną nie oznacza, że powódka przestała być dłużnikiem. Jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny w Poznaniu w jednym z judykatów, przystąpienie do długu stanowi z woli stron podmiotowe przekształcenie stosunku zobowiązaniowego po stronie dłużnika, w którym przystąpienie do długu osoby trzeciej nie powoduje zwolnienia dotychczasowego dłużnika z odpowiedzialności za zaciągnięte przez niego zobowiązanie. W przeciwnym przypadku mielibyśmy do czynienia z przejęciem długu. Umowne przystąpienie do długu może mieć postać zarówno umowy między osobą trzecią, a wierzycielem, jak i między osobą trzecią,

a dłużnikiem. Nie wymaga przy tym formy szczególnej, ani też zgody - w pierwszym wypadku dłużnika, a w drugim wierzyciela. Tzw. kumulatywne przystąpienie do długu skutkuje tym, że osoba trzecia staje się dodatkowym dłużnikiem (por. wyrok SN z 26 czerwca 1998 roku, sygn. akt II CKN 825/97, OSNC 1999/1/18 wyrok SN z 5 września 2001 roku, I CKN 1287/00, LEX nr 462965, wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2009 roku, IV CSK 558/08, LEX nr 512966, wyrok SA w Poznaniu z 1 września 2010 roku I ACa 612/10, LEX nr 756681). Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wyrażony w wyroku z 28 lutego 2001 roku (I ACa 90/01, (...)), że w odróżnieniu od przejęcia długu, przystąpienie do długu nie jest czynnością rozporządzającą; wprawdzie wierzyciel także w tym wypadku uzyskuje nowego dłużnika, ale nie następuje jednocześnie zwolnienie z długu dawnego dłużnika, który nadal ponosi odpowiedzialność względem wierzyciela na podstawie łączącego ich stosunku prawnego. Kumulatywne, umowne przystąpienie do długu spełnia cechy konstrukcyjne umowy na rzecz osoby trzeciej: przystępujący do długu zobowiązuje się względem pierwotnego dłużnika do spełnienia świadczenia na rzecz jego wierzyciela (tj. osoby trzeciej) i - w braku odmiennego postanowienia umowy - wierzyciel ten może żądać bezpośrednio od przystępującego do długu spełnienia zastrzeżonego świadczenia. Powyższe rozważania implikują konstatację, iż konstrukcja przystąpienia do długu ze swej istoty polega na tym, że wierzyciel zyskuje kolejnego dłużnika solidarnego, od którego może – stosownie według własnego wyboru – żądać spełnienia całości lub części świadczenia, jak również może żądać spełnienia świadczenia od dłużnika pierwotnego.

W rozpoznawanej sprawie do takiego przystąpienia do długu niewątpliwie doszło. Niesporną również okolicznością było, iż pozwana nie wywiązała się z ugody, którą zawarła z wierzycielem powódki i nie reguluje spłaty zadłużenia. Niemniej jednak, jak słusznie wskazuje apelująca późniejsze zdarzenie w postaci zaprzestania spłat na rzecz Prokury przez pozwaną nie mogą powodować niejako przywrócenia ważności wygasłej wcześniej umowy pożyczki, z którą jednocześnie wygasło akcesoryjnie związane z nią roszczenie wekslowe.

W tym stanie rzeczy nieuprawnione było przyjęcie Sądu I instancji, iż na skutek braku spłaty przez pozwaną długu, do którego przystąpiła, odpadła tym samym podstawa niedochodzenia przez powódkę należności z tytułu umowy pożyczki i w tych okolicznościach aktualizuje się zobowiązanie wekslowe.

Wskazać bowiem należy, że zobowiązanie z weksla, którego część stanowi deklaracja wekslowa wygasło razem z wygaśnięciem umowy pożyczki. Podkreślić należy, iż weksel pomimo tego, iż jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, nie jest zupełnie oderwany od causy jego wystawienia. Oznacza to, iż ma on charakter akcesoryjny wobec stosunku prawnego/roszczenia, które zabezpiecza. Sam fakt jego wystawienia, bez jakiegokolwiek powiązania z konkretnym zobowiązaniem nie powoduje automatycznie powstania po stronie wystawcy weksla ewentualnej wierzytelności. Teza przyjęta przez Sąd rozpoznający niniejszą sprawę ma pełne potwierdzenie w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego - 7 sędziów z dnia 7 stycznia 1967 r. (III CZP 19/66, LEX nr 659), który stwierdził, iż wystawienie weksla samo w sobie

nie stanowi nigdy podstawy ekonomicznej zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Podkreślił przy tym, iż podstawa ta znajduje się zawsze poza stosunkiem wekslowym i ma swoje źródło w jakimś stosunku cywilnoprawnym łączącym wystawcę z remitentem. Stąd też celem wystawienia weksla jest zabezpieczenie tego zobowiązania lub zobowiązania mogącego powstać w przyszłości na gruncie określonego stosunku prawnego.

Wystawienie weksla gwarancyjnego ma na celu zabezpieczenie stosunku podstawowego, przydając wierzytelności wynikającej z tego stosunku dodatkową podstawę w postaci zobowiązania wekslowego, w celu ułatwienia jej dochodzenia (w postępowaniu nakazowym). Łączność ta przejawia się m.in. w tym, że zaspokojenie jednego powoduje wygaśnięcie drugiego oraz, że bezpodstawność roszczenia cywilnoprawnego pociąga za sobą bezpodstawność roszczenia opartego na wekslu. Skoro weksel jedynie zabezpiecza wierzytelność cywilną, przeto dłużnikowi przysługują przeciwko roszczeniu wekslowemu te wszystkie zarzuty, jakie przysługują mu przeciwko roszczeniu cywilnemu (tak: Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 12.01.2006r. I ACa 534/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00, LEX nr 52788).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż w toku postępowania pozwana skutecznie podniosła zarzut wygaśnięcia zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego tj. zawartej we wrześniu 2008 roku umowy pożyczki, wskazując, iż na mocy oświadczenia złożonego w dniu 5 grudnia 2011 roku powódka zrzekła się roszczenia o zwrot pożyczki udzielonej G. R.. Skoro zatem zobowiązanie wekslowe ma charakter akcesoryjny w stosunku do wierzytelności którą zabezpiecza, to z chwilą wygaśnięcia zabezpieczonej wierzytelności weksel wystawiony w niniejszej sprawie, nie może stanowić podstawy ewentualnych roszczeń powódki wobec pozwanej. Wskazać również należy, iż powódka nie skorzystała przy tym z uprawnienia do uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia, które zależy wyłącznie od decyzji składającego to oświadczenie, druga strona nie może bowiem przeszkodzić powstaniu skutków uchylenia, ani też zapobiec unieważnieniu czynności prawnej. Wobec braku skorzystania z przysługującego jej prawa podmiotowego kształtującego oświadczenie woli z dnia 5 grudnia 2011 roku należało uznać za skuteczne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Rejonowy w Zgierzu z dnia 23 maja 2013 roku, sygn. akt I Nc 1081/13 w całości i oddalił powództwo.

Zmiana wyroku w zakresie roszczenia głównego skutkować musiała również zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. O kosztach tych należało orzec w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik postępowania. Dlatego też Sąd zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 4.428 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego - § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.) w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800). Sąd nie obciążył stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądzono od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.476 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym ustaloną na podstawie § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.) w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800).

Zważywszy, że w toku postępowania drugoinstancyjnego powódka korzystała z przyznanej z urzędu pomocy prawnej radcy prawnego D. D. Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu kwotę 2.214 zł, obejmującą podatek VAT w wysokości 23% - § 2 pkt. 3, 6 pkt. 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej

przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2015.1805).